

СЕКЦІЯ 4.

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Наталія Петрушова,

канд. філол. наук

доцент кафедри загального і слов'янського мовознавства та іноземних мов

Полтавського педагогічного університету імені В. Г. Короленка

ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Наразі процес викладання іноземних мов у вищій школі зазнає чимраз більших змін, які потребують від викладачів-спеціалістів з даної дисципліни нагальної реакції та змін в організації самого навчального процесу. Суспільство потребує випускника, який вже матиме ряд професійних навичок та вмінь, для успішного працевлаштування та подальшої успішної кар'єри. Вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах є вкрай необхідною складовою для професійного розвитку студентів, для становлення їх як творчих спеціалістів, здатних до спілкування на професійному рівні, адже більшість вибіркових дисциплін з іноземної мови наразі пов'язані саме із спеціальністю студентів. І взагалі, іноземна мова на етапі розвитку вмінь та навичок налагодження контактів у іншомовному середовищі, допомагає краще оволодіти власною мовою, навчитися культурі спілкування.

Стаття має на меті довести важливість вивчення іноземних мов у процесі становлення професійного спілкування студентів. Досягнення високого рівня володіння іноземною мовою є запорукою успіху, майбутньої вдалої кар'єри студента, професійною необхідністю.

Як процес передачі знань, вмінь та навичок, спілкування є однією із найголовніших умов існування процесу навчання. Педагогічне спілкування у науковій літературі трактується як форма спілкування педагога з учнями, спрямована на створення сприятливого психологічного клімату; багатоплановий

процес організації, встановлення і розвитку комунікації, взаєморозуміння та взаємодії між педагогами й учнями, який породжується цілями їхньої спільної діяльності. На думку психолога О. Леонтьєва, педагогічне спілкування розуміють як «професійне спілкування вчителя з учнем на уроці і в позаурочний час (у процесі навчання і виховання), що має визначені педагогічні функції і спрямоване на створення сприятливого психологічного клімату, а також на іншу психологічну оптимізацію навчальної діяльності і стосунків між педагогом та учнем» [2, с. 326]. Педагогічному спілкуванню властиві як загальні риси, так і специфічні для навчального процесу, зумовлені його суспільною роллю в навчанні, вихованні й розвитку особистості, які є органічною частиною багатосторонньої взаємодії педагога з учнями й учнями між собою.

Вміло організоване педагогічне спілкування – це шлях до налагодження взаємовідносин між педагогом і учнями, соціально-психологічне забезпечення педагогічного процесу; здійснення процесу обміну знань, розв'язання навчально-виховних завдань; емоційний та вольовий взаємовплив і взаємодія учасників процесу спілкування; формування спільності думок, поглядів, досягнення взаєморозуміння, засвоєння стилю поведінки, звичок; формування пізнавальної спрямованості особистості, здатності до самовиховання та самовдосконалення. У педагогічній діяльності спілкування містить також могутній резерв зростання професійної майстерності педагога, удосконалення організації педагогічної діяльності і навчально-виховного процесу.

У вищих навчальних закладах педагогічне спілкування, хоча і набуває деяких специфічних рис, все ж залишається основним джерелом набуття знань. «Педагогічне спілкування – форма навчальної взаємодії, співробітництва педагогів і студентів; складна взаємодія людей, в якій здійснюється обмін думками, почуттями, переживаннями, способами поведінки, звичками» [1, с. 437]. Якщо раніше студент розглядався як об'єкт виховного впливу, то сучасний навчальний процес вимагає співробітництва, організації особистісно-орієнтованого професійно-спрямованого навчання, яке неможливе без взаєморозуміння зі студентами, діалогічності та довірливості у спілкуванні.

Специфіка дисципліни «Іноземна мова» полягає у багатоплановості та множинності отриманих результатів навчання. Як навчальна дисципліна, «Іноземна мова» є і засобом, і метою навчання, адже учні, оволодівши елементарним рівнем говоріння, аудіювання та письма, які до певного часу є метою навчання, у подальшому використовують ці навички для засвоєння більш складної ґрунтовної бази знань, тобто вони стають засобами навчання. Значення іноземної мови у соціально-культурному пізнавальному плані – неосяжне, оскільки мова є не тільки засобом формування, існування та вираження думок про навколишній світ, але й засобом вивчення культури, історії, традицій, побуту країни, мова якої вивчається.

Головна ж мета вивчення іноземної мови – це оволодіння мовленнєвою діяльністю на рівні, достатньому для вільної побудови комунікації у будь-якій сфері діяльності. Якщо говорити про вищі навчальні заклади, то метою навчання іноземних мов є досягнення рівня знань, достатнього для практичного використання у майбутній професійній діяльності. У даному випадку іноземна мова може стати не лише об'єктом засвоєння, але й засобом розвитку професійних навичок, оскільки передбачає вивчення професійної термінології, читання та переклад літератури за фахом, спілкування у межах професійної тематики. Відповідно до цього, можливо визначити необхідність «професійно-орієнтованого» підходу до навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах.

Професійно-орієнтоване навчання іноземним мовам – це навчання, в центрі якого є «потреби студентів у вивченні іноземної мови з орієнтацією на особливості майбутньої професії, спеціальності» [2, с. 5]. Такий підхід передбачає поєднання процесу вивчення іноземної мови з розвитком особистісних якостей студентів, знанням культури країни мови, мова якої вивчається та здобутті професійно-орієнтованих знань з даної мови. Розглядаючи іноземну мову як засіб формування професійної спрямованості майбутнього фахівця, як визначає В. Л. Теляшенко, під час вивчення професійно-орієнтованого мовного матеріалу встановлюється «двосторонній

зв'язок між намаганням студента отримати спеціальні знання зі своєї майбутньої професії та успішністю оволодіння мовою» [3, с. 79]. Виходячи з цього, дисципліна «Іноземна мова» потребує інтеграції з профільюючими предметами, викладач повинен будувати процес навчання майбутнього спеціаліста на основі міжпредметних зв'язків, постійно поліпшуючи власні знання у необхідній галузі. Професійно-орієнтоване навчання іноземним мовам передбачає орієнтування студентів на останні досягнення у сфері їх майбутнього фаху, що накладає на викладача обов'язок вільно володіти інформацією з теми, постійно вдосконалювати свої знання для встановлення успішної педагогічної та професійної комунікації.

Висновки. Отже, спілкування є однією із найголовніших умов існування процесу навчання, а вміло організоване педагогічне спілкування – шлях до формування всебічно розвиненої творчої особистості, така взаємодія викладача зі студентами, яка забезпечує здійснення процесу обміну знань. Специфіка іноземної мови як дисципліни дозволяє безпосередньо впливати на розвиток особистості студентів, їх творчих можливостей, формування системи знань і цінностей, культури поведінки тощо, та сприяє розвитку професійних знань та навичок, професійного спілкування у галузі майбутнього фаху.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С. У. Гончаренко. – [2-е вид, доп. і випр.]. – Рівне : Вол. береги, 2011. – 552 с.
2. Реан А. А., Бордовская Н. В., Розум С. И. Психология и педагогика / А. А. Реан, Н. В. Бордовская, С. И. Розум. – СПб. : Питер, 2008. – 432 с.
3. Теляшенко В. Л. Професійно орієнтоване навчання студентів іноземної мови в немовному вузі / В. Л. Теляшенко // Теорія та практика державного управління: [Збірник] / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т [Редкол.: Г. І. Мостовий та ін.]. Вип.4. Актуальні питання навчання іншомовної комунікації у вищих навчальних закладах : матеріали наук.-практ. конф., 20 травня 2003 р. – Х. : Магістр, 2003. – С. 78–81.